

- vier filosofiebijeenkomsten o.l.v. filosoof/docent Edward van der Tuuk
- data: woensdagavonden 9 februari, 2 en 23 maart en 6 april 2022
- locatie: Podium Zuidhaege, Zuidhaege 2, Assen
- tijd: 19.30 - 22.00 uur; inloop vanaf 19:15 uur
- minimaal 10, maximaal 14 deelnemers
- deadline van inschrijving: maandag 31 januari 2022 – 10:00 uur
- coronaveilig georganiseerd > [zie onze website](#)

Democratie op drift

Wat

Reeks van vier filosofiebijeenkomsten, onder leiding van filosoof/docent Edward van der Tuuk. Met aanbevelingen voor lesstof voorafgaand aan de bijeenkomsten.

Inleider

Edward van der Tuuk, filosoof en freelance docent voor HOVO, U3L en ISVW. Van der Tuuk studeerde *Sociale filosofie, wetenschap & samenleving, en ethiek* aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij studeerde af op de ethische implicaties van de wettelijke erkenning van 'intrinsieke waarde' in de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en de Wet op de Dierproeven in relatie tot moderne biotechnologie. Zijn interesse gaat vooral uit naar evolutietheorie, antropologie, ideeëngeschiedenis, kennissociologie en godsdienstwetenschap. Hij verzorgt cursussen voor de HOVO/ senioren-academie, de U3L, de ISVW, en voorheen het Instituut voor Filosofie en de Volksuniversiteit. Bij De Verdieping heeft Van der Tuuk in de afgelopen jaren meerdere keren een filosofie cursus gegeven.

Inhoud

De democratische samenleving bestaat niet als de realisatie van een ideaal, maar gaat altijd gepaard met strijd, spanning en verschil van inzicht. Zolang het politieke bestel deze verschillen en spanningen kan huisvesten staat de democratie niet onder druk; het is juist een wezenlijk kenmerk van wat we onder democratie verstaan dat er in de publieke arena politiek bedreven wordt. Toch lijkt er meer aan de hand: blijkbaar heerst er onvrede en wantrouwen, en achten veel burgers het huidige politieke bestel niet in staat om de wil van het volk te laten spreken.

Meer informatie

Meer informatie op de website <https://filosofieassen.wordpress.com/>

Zoals gebruikelijk met lesstof om voor te bereiden (video's en artikelen)

Programma:

- 1e cursusavond: Het algemeen belang – over republiek & democratie
- 2e cursusavond: De 'wil van het volk' - over rechtstaat & populisme
- 3e cursusavond: Een nieuw sociaal contract - over legitimiteit, vertrouwen & instituties
- 4e cursusavond: Alternatieve democratie - over referenda & burger-participatie

Data, kosten & locatie

Data: woensdagavonden 9 februari, 2 en 23 maart en 6 april 2022

Tijden: 19:30-22.00 uur; inloop vanaf 19:15 uur.

Kosten € 24,- per keer, met een maximum van 14 deelnemers. Deelnemers schrijven in voor alle vier bijeenkomsten: totaal € 96,-

Locatie: Podium Zuidhaege, Zuidhaege 2, Assen. Coronaveilig. [Meer informatie op onze website.](#)

Inschrijving - deadline maandag 31 januari 2022 – 10:00 uur

Via Fokke Flapper (deverdieping2011@gmail.com; M 06 23 67 54 31) Hij mailt u een Inschrijfformulier met Cursusvoorwaarden.

1] Het algemeen belang - over republiek & democratie

Winston Churchill zei eens dat "democratie de slechtste vorm van bestuur is; afgezien van al die andere vormen die zijn geprobeerd door de tijden." Sinds de Atheense democratie (6^e - 4^e eeuw v.Chr.) is deze vorm van bestuur bekritiseerd. Veel critici meenden dat het volk niet capabel is om zichzelf te besturen, of dat democratie instabiel is vanwege de vatbaarheid voor populistische tendensen die zouden uitmonden in een tirannie. Beter zou het zijn om het bestuur in handen te laten van een selecte groep van 'bekwamen'. Deze *aristoi* zouden, beter dan het volk, hun wijsheid kunnen inzetten voor de publieke zaak (*res publica*). Zo ontstonden er in het moderne Europa de eerste republieken, gekenmerkt door een grondwet die een scheiding der machten en burgerrechten definieerde, en een bestuur gecontroleerd door een elite van volksvertegenwoordigers. Deze volksvertegenwoordigers waren geen afvaardiging, maar zaakwaarnemers: 'alles voor het volk, niets door het volk'. Democratie zou slechts leiden tot *factionalisme*: politieke strijd tussen groepen die slechts ijveren voor hun eigenbelang i.p.v. het algemeen belang. Met de opkomst van politieke partijen (eind 19^e eeuw) en de invoering van het algemeen stemrecht (1919) lijkt de democratie een comeback te hebben gemaakt. Maar ook onze huidige representatieve (parlementaire) democratie is onderhevig aan veel van dezelfde kritiek: de hedendaagse partij-democratie is teveel bezig met partij-politiek, specifieke belangen en de korte termijn, en te weinig met het algemeen belang.

2] De 'wil van het volk' - over rechtstaat & populisme

Sinds een aantal jaren zien we de opkomst van de illiberale democratie (Hongarije, Polen, Rusland, Turkije, Brazilië, etc). Democratisch gekozen partijen installeren autoritaire leiders die het niet altijd even nauw nemen met de grondwet, de scheiding der machten, de vrije pers, burgerrechten, etc. Zij ondermijnen de democratische rechtsstaat met een beroep op 'de wil van het volk' en de nationale of culturele identiteit. Het gebruik van termen als vrijheid en democratie in hun partij-naam verhult hun totalitaire opvattingen aangaande de betekenis van deze begrippen. In een democratische rechtstaat gaan fundamentele rechten van burgers boven 'de wil van het volk'; d.w.z. dat een regering niet kan besluiten om de rechten van parlementariërs, onderzoekers, journalisten of minderheden in te perken buiten de grondwet om. De ondermijning van het vertrouwen in de politiek en maatschappelijke instituties leidt echter tot een zowel een roep om vrijheid en autonomie (t.a.v. 'de macht'), alsook een (nostalgisch?) verlangen naar een homogene samenleving met gemeenschappelijke tradities, normen en waarden.

3] Een nieuw sociaal contract - over legitimiteit, vertrouwen & instituties

De afgelopen jaren heeft de Nederlandse regering zich laten verrassen door diverse sociale opstanden en maatschappelijke problemen: de Urgenda-klimaatzaak, de stikstof-crisis, de toeslagen-affaire, de reacties op corona-maatregelen, de woon-crisis, etc. De respons hierop was vooral reactief: proberen de directe gevolgen op korte termijn het hoofd te bieden; oftewel probleem-management. Een analyse van de diepere oorzaken, en hoe die verband houden met beleid en uitvoering, bleven achterwege. Dit heeft alles te maken met het geloof in decentralisering en marktwerking. De huidige bestuurscultuur lijkt gekenmerkt te worden door de korte termijn, of zoals Rutte het in 2013 verwoordde: 'visie is als de olifant die het uitzicht belemmert'. Dit draagt niet bij aan voorspelbaar beleid en een betrouwbare overheid. Volgens Herman Tjeenk Willink heeft de wijze waarop de overheid functioneert, de afgelopen decennia de democratische rechtsorde uitgehold ('*Groter denken, kleiner doen*' - 2018). Vorig jaar publiceerde Pieter Omtzigt '*Een nieuw sociaal contract*', waarin hij stelt dat het vertrouwen tussen overheid en burgers herstelt moet worden; o.a. door het repareren van instituties en het herstellen van de balans tussen macht & tegenmacht. De opdracht die het nieuwe kabinet zichzelf heeft meegegeven is het creëren van een nieuwe bestuurscultuur.

4] Alternatieve democratie - over referenda & burger-participatie

Onze representatieve democratie is volgens critici noch representatief ('de Haagse elite heeft geen voeling met de burger'), noch democratisch ('burgers mogen één keer in de 4 jaar een parlementariër aanvinken'). Een beter benaming zou zijn: electieve aristocratie (gekozen elite).

Volgens sommigen moeten parlementariërs op een meer directe luisteren naar de burger; bijv. via online stemmingen. Dit zou echter in strijd zijn met het beginsel dat leden van de Staten-Generaal (1^e & 2^e kamer) '*stemmen zonder last of ruggespraak*'. Anderen zien daarom meer heil in het referendum; ooit stokpaardje van D66, nu een speerpunt van de PVV en FvD. Na het raadgevend referendum over de *Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne* en de *Brexit* lijkt de animo voor referenda echter geslonken; o.a. vanwege de invloed van *social media* op de publieke opinie. Beide benaderingen gaan uit van een model waarbij burgers mogen stemmen voor of tegen een reeds beklonken voorstel. Voorstanders van een alternatieve vorm van democratie willen de burger niet alleen betrekken bij besluitvorming d.m.v. stemming, maar ook door hem te betrekken bij de totstandkoming van wetsvoorstellen. David van Reybrouck's '*Pleidooi voor populisme*' en '*Tegen verkiezingen*' zorgden voor maatschappelijk debat en burger-initiatieven als de G1000. Net als in het systeem in het oude Athene speelt loting daarbij een belangrijke rol.